

Хулосаи

чаласаи васеи Шӯрои олимони факултети иқтисод ва бизнеси Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон

Диссертатсияи Исайнова Манижа Ҳисайновна дар мавзӯи «Ҷанбаҳои минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ (дар мисоли ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.03 - иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ пешниҳод карда шудааст, дар кафедраи иқтисоди корхонаҳо ва соҳибкории Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон ба анҷом расонида шудааст.

Исайнова Манижа Ҳисайновна солҳои 2019-2022 ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи иқтисоди корхонаҳо ва соҳибкории Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон вобаста шудааст.

Тибқи қарори Шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон аз 22-юми феврالی соли 2019 суратмаҷлиси №6 мавзӯи диссертатсияи унвонҷӯ Исайнова М.Ҳ. бо номи «Ҷанбаҳои минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ (дар мисоли ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ)» зери роҳбарии д.и.и., профессор Кошонова М.Р. тасдиқ карда шудааст.

Мавзӯи диссертатсияи илмии Исайнова Манижа Ҳисайновна дар чаласаи ғайринавбатии кафедраи иқтисоди корхонаҳо ва соҳибкории Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон аз 25-уми майи соли 2022, суратмаҷлиси №10 муҳокима гардидааст.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсияи илмӣ дар мавзӯи «Ҷанбаҳои минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ (дар мисоли ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ)» чунин хулосаҳо бароварда шуд:

Баҳодиҳии иҷрои диссертатсия. Диссертатсияи Исайнова Манижа Ҳисайновна дар мавзӯи «Ҷанбаҳои минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ (дар мисоли ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ)» мавзӯи рӯзмарраи шароити муосир буда, дар сатҳи баланди илмӣ навишта шудааст. Ҳамзамон, бо забони илмӣ ва шеваи тоҷикӣ навишта шуда, таҳқиқоти анҷомёфта ба ҳисоб меравад.

Ҳадафи таҳқиқоти мазкур асосноккунии назариявӣ ва минтақавии дигаргуниҳои сохторӣ, таҳияи пешниҳодҳо ва тавсияҳои назариявӣю методӣ ва илмӣю амалӣ оид ба ҳалли проблемаҳо, таҳлили вазъи ҳозира, беҳдошт ва самтҳои амалисозии таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа ташкил медиҳад.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот натиҷаҳои илмӣ зерин ба ҳисоб мераванд:

- ҷанбаҳои минтақавӣ-назариявӣю таъмини амнияти озуқаворӣ мавриди омӯзиш қарор гирифта, нақши таъмини амнияти озуқаворӣ дар рушди иқтисоди минтақа аниқу дақиқ гардида, муаммоҳои асосии ба таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа таъсиррасон муайян гардидааст;

- таркиб ва сохтори механизми худтаъминкунии озуқаворӣ муайян карда шуда, принципҳои асосии ба ташаккул ва рушди механизми худтаъминкунии озуқаворӣ пешниҳод гардида, тавсифи нишондиҳандаҳои арзёбии худтаъминкунии озуқаворӣ ба роҳ монда шуда, нақши онҳо дар таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа муайян карда шудааст;

- таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ дар таъмини амнияти озуқаворӣ мавриди омӯзиш қарор гирифта, роҳҳои амалии истифодаи механизм ва ташабусҳои мувафақӣ соҳаи аграрӣ онҳо дар ҷумҳурӣ ва сатҳи минтақа асоснок ва пешниҳод гардидаанд;

- вазъи ҳозира ва тамоюли минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ муайян гардида, нишондиҳандаҳои омории худтаъминкунии озуқаворӣ минтақаи тадқиқотӣ таҳлил карда шуда ҳамчун омилҳои муҳими таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа арзёби карда шудаанд;

- мавҷудият ва дастрасии маводи озуқа - ҳамчун омилҳои муҳими таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа муайян гардида, амалигардонии маҷмӯи ҷорабиниҳои комплексӣ оид ба таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа асоснок ва пешниҳод гардидаанд;

- роҳҳои асосии амалигардонии самтҳои экологӣ ва иқтисодӣ ва иҷтимоӣ таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа коркард ва пешниҳод гардида, нақши маҳсулотҳои аз ҷиҳати ирсӣ дигаргуншуда дар таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа асоснок гардидаанд.

Саҳми шахсии доктарабон дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот.

Дар таҳқиқ ва омӯзиши ҷанбаҳои назариявӣ-минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ, омӯзиши пайдоиши назарияҳо оид ба мафҳуми амнияти озуқаворӣ ва нақши он дар рушди устувори иқтисодӣ ҷумҳурӣ назаррас мебошад. Дар асоси таҳлил ва вазъи нишондиҳандаҳо, тамоюл ва ҳолати кунунии таъмини амнияти озуқаворӣ дар ҷумҳурӣ ва минтақа муайян ва асоснок гардидааст. Ҳамзамон омилҳои асосӣ (экологӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ) ба таъмини амнияти озуқаворӣ таъсиррасон муайян карда шуда, пешниҳодҳои мушаххас оид ба роҳҳои амалигардонии самтҳои асосии таъмини амнияти озуқаворӣ дар минтақаи таҳқиқотӣ пешниҳод гардидааст. Ғайр аз он, иштироки шахсии унвонҷӯ дар роҳи ба даст овардани натиҷаҳо аз иштироки он дар ҷамъоварии маълумот, коркарди онҳо, сохторбандӣ, тафсир, таҳлил ва банизомдарорӣ дар тамоми марҳилаҳои омӯзиш; таҳияи тавсияҳои амалӣ оид ба истифодаи ин маводҳо, таҳқиқоти таҷрибаи кишварҳои пешқадами дунё ҷиҳати истифодаи амалии онҳо дар мисоли Нохияҳои тобеи ҷумҳурӣ, инчунин дар омода намудани 12 мақола, аз он ҷумла 4-адад мақолаи илмӣ дар нашрияҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии Вазорати маориф ва илми Федератсияи Россия оид ба масъалаи омӯхташуда иборат аст.

Натиҷаҳои ҷудоғонаи таҳқиқотро бо дурустии маълумот, бо миқдори кофии маводи тадқиқотӣ, ҷамъоварӣ, сохтор, коркард, таҳлил ва роҳҳои таъмини амнияти озуқаворӣ минтақаи ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ, нашри натиҷаҳои тадқиқоти диссертатсионӣ дар маҷаллаҳои илмӣ бонуфузи ватанӣ аз тарафи муаллиф тасдиқ карда шудааст. Хулосаҳо ва тавсияҳо ба таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ асос ёфтаанд.

Усулҳои таҳқиқот. Дар ҷараёни таҳқиқот усулҳои таҳлили системавӣ, омӯри - иқтисодӣ, моделсозӣ, абстраксии мантиқӣ, таҳлилу синтез, таҳрисии риёзӣ иқтисодӣ, таҳлилию қиёсӣ ва мушоҳидаҳои истифода шудаанд.

Заминаҳои назариявӣ методологии таҳқиқотро муқаррароти бунёдии назарияи иқтисодӣ, асарҳои классикони илми иқтисод, асарҳои олимони иқтисодшиносони ватанӣ рус оид ба масъалаҳои таъмини амнияти озуқаворӣ минтақаҳо ташкил медиҳанд. Моҳияти омӯзиши ҷанбаҳои назарияи мавзӯи интиҳобгардида дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои ба дастовардари олимони ва коршиносони ба ҳалли масъалаҳои таҳқиқоти таъмини амнияти озуқаворӣ машғул буда метавонанд мавриди муҳокима қарор диҳанд, чунки ин раванди мураккаби тағйирёбии иқтисодӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин ҷост, ки омӯзиши назарияи таъмини амнияти озуқаворӣ бо назардошти муносибатҳои нави иқтисодӣ, омӯли асосии ба ҳалли ин ҳадафи стратегӣ таъсиррасон, муайян намудани мушкилот ва роҳҳои ҳалли он дар самти тақмили механизми рушди муносибатҳои нави иқтисодӣ мебошад.

Навгониҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ба талаботҳои шаҳодатномаи КОА- назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 08.00.03 – иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ мутобиқат мекунад.

Доир ба мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ 4 мақолаи илмӣ дар ҳаҷми 2 ҷузъи ҷопӣ (дар яккамуаллифӣ ва ҳаммуаллифӣ) нашр гардидааст, ки ҳамаи онҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тавсияшудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп карда шуданд.

РҶҶҲАТИ МАҚОЛАҲОИ ҶОПШУДА АЗ РҶҶИ МАВЗҶ:

А) Мақолаҳо, ки дар нашрияҳои эътирофгардидаи КОА ҷоп шудаанд:

1. [М 1]. Исайнова М.Ҳ. Худтаъминкунии озуқаворӣ минтақа: вазъи ҳозира ва дурномаи пешрафт. Паёми молия ва иқтисод. Маҷаллаи илмӣ-амалӣ. – Душанбе: 2021. – №2. – Ҷ. 2. – с. 28-34.

2. [М 2]. Исайнова М.Ҳ. Таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа- самти муҳими рушди иқтисодиёти ҷумҳурӣ // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе: 2020. – №7, – с.105-111.

3. [М 3]. Исайнова М.Ҳ. Достижение продовольственной самодостаточности- стратегическое направление обеспечения устойчивого развития Таджикистана // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе: 2019. №10, - с. 154-161.

4. [М 4]. Продовольственная безопасность: актуальность для Таджикистана // Паёми Донишгоҳи давлатии тибқорати Тоҷикистон.

Мачаллаи илмӣ. Бахши илмҳои иқтисодӣ, соҳибкорӣ ва соҳаи иҷтимоӣ. – Хучанд: 2020. – с. 220-228.

Б) Мақолаҳои, ки дар дигар нашрияҳо ҷой гирифтаанд:

5. [М 5]. Обеспечение продовольственной безопасности Таджикистана: основные проблемы и пути решения // Материалы международной-научно-практической конференции "Проблемы устойчивости социально-экономического развития в условиях глобализации: национальная и региональные аспекты" 27-28 ноября 2018 г. -Душанбе, 2018. -С.121-128.

6. [М 6]. Исайнова М.Ҳ. Таъмини амнияти озуқаворӣ: ҷанбаҳои миллӣ ва глобалӣ. Маводи конфренсияи байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи "Амалисозии ҳадафҳои рушди устувор: таҷрибаи хориҷӣ ва миллӣ" 13-октябри соли 2020 - Душанбе: Матбааи ДМТ, 2020. -С. 430-438.

7. [М 7]. Исайнова М.Ҳ. Таъмини бехатарии озуқаворӣ: муаммоҳои ҷойдошта ва самтҳои амалигардонии он. Маводи конфренсияи байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи "Саноатикунории кишвар ва таъмини рушди босуръати иқтисодиёт". 27 феввали соли 2020. - Душанбе, 2020. - С.371-378.

8. [М 8]. Исайнова М.Ҳ. Таъмини амнияти озуқаворӣ дар шароити таъсири бӯхрони молиявии коронавирӯс (КОВИД-19). Онлайн Конфренсияи илмию амалии байналмилалӣ «Нақши муассисаҳои таҳсилоти олии касби дар таъмини рушди устувори минтақа дар ҳошияи рушди саноатикунории босуръати кишвар». 13 ноябри 2020. - Кулоб, 2020. -С. 85-96.

9. [М 9]. Исайнова М.Ҳ. Худтаъминкунии озуқаворӣ минтақа: муаммоҳои ҷойдошта ва самтҳои амалигардонии он. Конфренсияи илмию амалӣ дар мавзӯи "Масоили саноатикунории истеҳсолоти аграрӣ. 25-феввали соли 2021. - Душанбе, 2021. - С. 314-323.

10. [М 10]. Исайнова М.Ҳ. Обеспечение продовольственной безопасности региона: современное состояние и перспективы развития. Конфренсияи илмӣ-назариявии ДДМИТ. - Душанбе, 2021. -С. 211-212.

11. [М 11]. Исайнова М.Ҳ. Обеспечение продовольственной безопасности как стратегическое направление устойчивого развития региона //Международная студенческая научно-практическая конференция в рамках Дней студенческой науки ФГБОУ ВО КубГТУ" Краснодар, 30-марта 2022 года. - Краснодар: ФГБОУ ВО КубГТУ", 2022. - С. 555-559.

12. [М 12]. Исайнова М.Ҳ. Таҳлили вазъи ҳозира, тамоюл ва рушди нишондиҳандаҳои таъмини амнияти озуқаворӣ минтақа. Конфренсияи илмӣ-назариявии ДДМИТ. Душанбе, 2022. -С.

Қарори Шурои олимон:

1. Диссертатсияи Исайнова М.Ҳ. дар мавзӯи «Ҷанбаҳои минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ (дар мисоли ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.03 – иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ пешниҳод гардидааст, ба

талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

2. Диссертатсияи Исайнова М.Ҳ. дар мавзӯи «Ҷанбаҳои минтақавии таъмини амнияти озуқаворӣ (дар мисоли ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.03–иқтисодиёти минтақавӣ ва ҳудудӣ барои баррасӣ ва ҳимоя ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-014-и назди ДДМИТ пешниҳод карда шавад.

3. Назорати қарори мазкур ба зиммаи раиси Шурои олимони, декани факултет вогузор карда шавад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи ғайринавбатии Шурои олимони факултети иқтисод ва бизнес Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон аз 26.09. 2022с., суратчаласаи №2 қабул гардидааст.

Раиси Шурои олимони факултети
иқтисод ва бизнеси ДДМИТ
д.и.п., дотсент

Сатторзода Б.А.

Котиби илмӣ Шурои олимони
факултети иқтисод ва бизнеси ДДМИТ
н.и.и.,

Шодиев Ф.Т.

Муқарриз
н.и.и., дотсенти кафедраи иқтисоди
корхонаҳо ва соҳибкории ДДМИТ

Қодиров Ф.А.

Муқарриз
н.и.и., дотсенти кафедраи идоракунии
давлатӣ ва маҳаллии ДМТ

Аҳмадов Р.Р.

Имзоҳои Сатторзода Б.А., Шодиев Ф.Т., Қодиров Ф.А - ро тасдиқ менамоем.

Сардори шуъбаи кадрҳо
ва корҳои махсуси ДДМИТ
«27» сентябри 2022 с.

Шарипов У.А.

Имзои Аҳмадов Р.Р.- ро тасдиқ менамоем

Сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДМТ
«27» сентябри 2022 с.

Тавқиев Э.Ш.